

**ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
ГЕОГРАФІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
Кафедра фізичної географії та раціонального природокористування**

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Декан географічного факультету

Калинич І.В./
«31» серпня 2020 року

СИЛАБУС ДО НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«МЕДИЧНА ГЕОГРАФІЯ»

Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський)
Галузь знань	10 “Природничі науки”
Спеціальність	106 “Географія ”
За освітньою програмою	Географія
Статус дисципліни	вибіркова

Назва курсу	Медична географія
Факультет та кафедра, за якою закріплена дисципліна	Географічний факультет, кафедра фізичної географії та раціонального природокористування
Галузь знань, шифр та назва спеціальності	10 «Природничі науки» 106 «Географія»
Викладачі курсу	Бобок І.С.
Профайл викладачів	https://e-learn.uzhnu.edu.ua/user/profile.php?id=232
Е-mail	iryna.bobok@uzhnu.edu.ua
Сторінка курсу в Moodle	https://e-learn.uzhnu.edu.ua/user/view.php?id=232&course=1035&showallcourses=1
Мова викладання	Українська
Тривалість курсу	3 кредити / 90 годин
Обсяг курсу	Денна форма навчання: 44 год. аудиторних, 26 год. лекцій, 18 год практичних, 46 год. СРС; Заочна форма навчання: 20 год. аудиторних, 12 год. лекцій, 8 год. практичних, 78 год. СРС
Формат курсу	Очний, комбінований
Анотація до курсу	Курс «Медична географія» Для студентів природничо-географічних та суміжних спеціальностей, зокрема спеціальності 106 «Географія». Завдання навчального курсу: вивчення теоретичних і методичних основ медичної географії; поглиблення знань про стан здоров'я населення України, поширеність основних класів хвороб; аналіз впливу географічних чинників на стан здоров'я населення; вивчення проблем територіальної організації медичної сфери України та особливостей її функціонування.
Ключові слова	Медична географія,
Мета та цілі курсу	Курс «Медична географія» має на <i>мети</i> вивчення теоретичних засад медичної географії, історії формування медико-географічних знань та місця дисципліни у структурі суспільної географії, поглиблення знань про особливості медико-географічної ситуації в Україні та інших держав світу в контексті загальносвітових тенденцій та процесів, вивчення властивостей географічного середовища та впливу негативних факторів довкілля на особливості життєдіяльності населення і рівень захворюваності людей. Відповідно до освітньої програми, вивчення дисципліни сприяє формуванню у здобувачів вищої освіти таких компетентностей: Загальні компетентності: ЗК 2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності. ЗК 3. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово. ЗК 4. Здатність спілкуватися іноземною мовою. ЗК 5. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій. ЗК 7. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел. ЗК 10. Навички здійснення безпечної діяльності. ЗК 11. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного)

	<p>суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.</p> <p>Фахові компетентності:</p> <p>ФК 2. Здатність застосовувати знання і розуміння основних характеристик, процесів, історії і складу природи і суспільства.</p> <p>ФК 3. Здатність здійснювати збір, реєстрацію і аналіз даних за допомогою відповідних методів і технологічних та програмних засобів у польових і лабораторних умовах.</p> <p>ФК 5. Здатність аналізувати склад і будову геосфер (у відповідності до спеціалізації) на різних просторово-часових масштабах.</p> <p>ФК 7. Знання і використання специфічних для географічних наук теорій, парадигм, концепцій та принципів відповідно до спеціалізації.</p> <p>ФК 10. Здатність ідентифікувати та класифікувати відомі і реєструвати нові об'єкти у географічній оболонці, їх властивості та притаманні ним процеси.</p>														
<p>Пререквізити курсу</p>	<p>ОК 1.7 Хімія з основами геохімії</p> <p>ОК 1.8 Охорона праці та безпека життєдіяльності</p> <p>ОК 2.14 Основи екології</p> <p>ОК 2.21 Географічне прогнозування</p> <p>ОК 2.22 Основи суспільної географії</p> <p>ОК 2.23 Рекреаційна географія</p> <p>ОК 2.27 Географія населення з основами демографії</p> <p>ОК 2.7 Основи картографії</p>														
<p>Очікувані результати навчання</p>	<table border="1"> <tr> <td data-bbox="448 981 1310 1093">Знати теоретичні та методологічні засади медичної географії; історико-географічні особливості розвитку медичної географії в Україні і світі</td> <td data-bbox="1310 981 1495 1093">ПРН 1.</td> </tr> <tr> <td data-bbox="448 1093 1310 1391">Пояснювати взаємозв'язок поширення окремих хвороб та якості довкілля, виявляти просторові закономірності здоров'я населення України; здійснювати медико-географічне дослідження природного приросту, смертності, народжуваності, старіння населення; працювати з науковими, статистичними матеріалами з відповідної тематики. Розраховувати стандартизовані показники здоров'я населення.</td> <td data-bbox="1310 1093 1495 1391">ПРН 5.</td> </tr> <tr> <td data-bbox="448 1391 1310 1536">Засвоїти методику складання статистичних карт захворюваності населення; вміти складати медико-географічні та медико-екологічні карти, використовуючи геоінформаційні технології</td> <td data-bbox="1310 1391 1495 1536">ПРН 6.</td> </tr> <tr> <td data-bbox="448 1536 1310 1682">Знати поширення хвороб людини за класами, віковими групами населення, географію ендемічних хвороб, серцево-судинних, паразитичних, інфекційних та інших захворювань, нозоареали світу.</td> <td data-bbox="1310 1536 1495 1682">ПРН 7.</td> </tr> <tr> <td data-bbox="448 1682 1310 1872">Вивчити проблем територіальної організації медичної сфери України та особливостей її функціонування. Знати територіальну організацію системи охорони здоров'я України. Вміти здійснювати медико-географічну характеристику території</td> <td data-bbox="1310 1682 1495 1872">ПРН 9.</td> </tr> <tr> <td data-bbox="448 1872 1310 1984">Здійснювати медико-географічну характеристику території; пояснювати взаємозв'язок поширення окремих хвороб та якості довкілля</td> <td data-bbox="1310 1872 1495 1984">ПРН 13.</td> </tr> <tr> <td data-bbox="448 1984 1310 2087">Вироблення навичок медико-географічного оцінювання території та аналізу територіальної організації системи охорони здоров'я України. Вміти оцінювати рівень</td> <td data-bbox="1310 1984 1495 2087">ПРН 14.</td> </tr> </table>	Знати теоретичні та методологічні засади медичної географії; історико-географічні особливості розвитку медичної географії в Україні і світі	ПРН 1.	Пояснювати взаємозв'язок поширення окремих хвороб та якості довкілля, виявляти просторові закономірності здоров'я населення України; здійснювати медико-географічне дослідження природного приросту, смертності, народжуваності, старіння населення; працювати з науковими, статистичними матеріалами з відповідної тематики. Розраховувати стандартизовані показники здоров'я населення.	ПРН 5.	Засвоїти методику складання статистичних карт захворюваності населення; вміти складати медико-географічні та медико-екологічні карти, використовуючи геоінформаційні технології	ПРН 6.	Знати поширення хвороб людини за класами, віковими групами населення, географію ендемічних хвороб, серцево-судинних, паразитичних, інфекційних та інших захворювань, нозоареали світу.	ПРН 7.	Вивчити проблем територіальної організації медичної сфери України та особливостей її функціонування. Знати територіальну організацію системи охорони здоров'я України. Вміти здійснювати медико-географічну характеристику території	ПРН 9.	Здійснювати медико-географічну характеристику території; пояснювати взаємозв'язок поширення окремих хвороб та якості довкілля	ПРН 13.	Вироблення навичок медико-географічного оцінювання території та аналізу територіальної організації системи охорони здоров'я України. Вміти оцінювати рівень	ПРН 14.
Знати теоретичні та методологічні засади медичної географії; історико-географічні особливості розвитку медичної географії в Україні і світі	ПРН 1.														
Пояснювати взаємозв'язок поширення окремих хвороб та якості довкілля, виявляти просторові закономірності здоров'я населення України; здійснювати медико-географічне дослідження природного приросту, смертності, народжуваності, старіння населення; працювати з науковими, статистичними матеріалами з відповідної тематики. Розраховувати стандартизовані показники здоров'я населення.	ПРН 5.														
Засвоїти методику складання статистичних карт захворюваності населення; вміти складати медико-географічні та медико-екологічні карти, використовуючи геоінформаційні технології	ПРН 6.														
Знати поширення хвороб людини за класами, віковими групами населення, географію ендемічних хвороб, серцево-судинних, паразитичних, інфекційних та інших захворювань, нозоареали світу.	ПРН 7.														
Вивчити проблем територіальної організації медичної сфери України та особливостей її функціонування. Знати територіальну організацію системи охорони здоров'я України. Вміти здійснювати медико-географічну характеристику території	ПРН 9.														
Здійснювати медико-географічну характеристику території; пояснювати взаємозв'язок поширення окремих хвороб та якості довкілля	ПРН 13.														
Вироблення навичок медико-географічного оцінювання території та аналізу територіальної організації системи охорони здоров'я України. Вміти оцінювати рівень	ПРН 14.														

	поширення захворюваності населення за класами хвороб, віковими групами населення, географію ендемічних хвороб, серцево-судинних, інфекційних та інших захворювань в Україні				
Навчальні техніки та методи, які будуть використовуватися під час викладання курсу	Традиційні лекційно-семінарські заняття з поєднанням інтерактивних форм (за можливості): групове обговорення, моделювання наукових проблем та їх розв'язання, мозковий штурм, демонстрація відеоматеріалів професійного спрямування				
Необхідне обладнання	Інтерактивна дошка, проектор, комп'ютер, навчально-методичні комплекси				
Критерії оцінювання (окремо для кожного виду навчальної діяльності)	Вид діяльності здобувача вищої освіти	Модуль 1		Модуль 2	
		Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)
	Практичні (семінарські) заняття	5	35	4	28
	Комп'ютерне тестування при тематичному оцінюванні / Письмове тестування при тематичному оцінюванні	2	20	2	20
	Презентація	1	10	1	10
	Виступ з доповіддю	1	5	2	7
	Модульна контрольна робота	1	30	1	30
		Разом		100	
Підсумковий контроль, форма	Підсумковий контроль: залік у формі усної перевірки знань – відповідей на питання, що додаються у кінці робочої програми.				
Зміст курсу	<p>Лекції:</p> <p>Тема 1. Теоретико-методологічні засади медичної географії. Тема 2. Поняття про індивідуальне та суспільне здоров'я. Тема 3. Історія розвитку медичної географії. Основні напрямки наукових досліджень. Тема 4. Сучасний етап розвитку медичної географії. Тема 5. Чинники географічного середовища і здоров'я людини. Тема 6. Екологічні фактори й здоров'я людини. Тема 7. Соціально-демографічні, соціально-економічні, соціально-психологічні фактори впливу на здоров'я людини. Тема 8. Медико-географічні особливості України. Тема 9. Медико-екологічні проблеми населення. Тема 10. Географія хвороб в Україні. Тема 11. Закономірності виникнення, поширення та протікання пандемії COVID-19 у світі та Україні. Тема 12. Медико-географічне районування. Тема 13. Медико-географічне прогнозування.</p> <p>Практичні:</p> <p>Тема 1. Історія розвитку медичної географії. Тема 2. Методи медико-географічних досліджень Тема 3. Обчислення показників захворюваності населення Тема 4. Умови та фактори, що впливають на стан здоров'я населення. Фізико-географічні фактори. Тема 5. Умови та фактори, що впливають на стан здоров'я населення.</p>				

	<p>Суспільно-географічні фактори. Тема 6. Медико-географічні особливості населення України Тема 7. Медико-географічна оцінка основних демогеографічних показників населення України Тема 8. Географічні особливості захворюваності населення України за класами хвороб Тема 9. Складання медико-географічних карт</p>
<p>Література для вивчення дисципліни</p>	<p style="text-align: center;"><i>Основна література</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Гуцуляк В. М., Нечипоренко Г. Л., Шевченко В. О. Загальна медична географія світу: Монографія. – Київ, 1998. – 178 с. 2. Медико-географічний атлас України / Барановський В. А., Пироженко К. Г., Шевченко В. О. – К.: Зелений світ, 1995. Вип. 1. – 32 с. <p style="text-align: center;"><i>Допоміжна література</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Гуцуляк В.М. Медична географія (екологічний аспект). – Чернівці: Рута, 1997 – 72 с. 2. Келлер А. А., Щепин О. П., Чаклин А. В. Руководство по медицинской географии. \СПб.: Гиппократ, 1993. – 352 с. 3. Прохоров Б. Б., Райх Е. Л. Медико-географическая территориальная дифференциация, в кн.: Окружающая среда и здоровье человека, под ред. А. Д. Лебедева, с. 26, М., 1979. 4. Руководство по медицинской географии / Под ред. А.А. Келлера и др. СПб.: Гиппократ, 1993. – 352 с.
<p>Інформаційні ресурси</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Eurostat. Statistics Explained [Звіти і банк даних Європейського Союзу]. – Режим доступу:https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Being_young_in_Europe_today_-_health#cite_ref-2 2. World Healthorganization [Звіти і банк даних ВООЗ]. – Режим доступу: http://www.who.int/tb/publications/global_report/en/
<p>Питання для підсумкового контролю</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Мета, предмет і завдання курсу “Медична географія”. 2. Основні принципи та методи медичної географії. 3. Місце медичної географії в системі наук та її зв'язок з іншими науками. 4. Стандартизовані показники захворюваності. 5. Принципи медико-географічних досліджень (функціональності, внутрішнього взаємозв'язку, ієрархічності, структурності та інші). Методика медико-географічного дослідження регіону. 6. Метод медико-географічного опису. 7. Закономірності у застосуванні методів дослідження. 8. Хронологія розвитку медико-географічних досліджень, основні напрямки досліджень. 9. Історико-географічні аспекти розвитку медико-географічних спостережень та описів. 10. Особливості розвитку медико-географічних досліджень в Україні упродовж XIX-XX ст. 11. Сучасний етап розвитку медичної географії – проблеми та перспективи. 12. Історико-географічні аспекти розвитку медико-географічних спостережень та описів. 13. Розвиток медичної географії до початку XX ст. 14. Особливості розвитку медико-географічних досліджень у першій половині XX ст. 15. Проблеми та перспективи розвитку медичної географії..

16. Фізико-географічні умови (клімато-метеорологічні, орографічні, геофізичні, гідрографічні, геологічні, ґрунтові, геопатогенні зони) в контексті впливу на здоров'я людини.
17. Медична кліматологія та кліматотерапія. Фізико-географічні умови. Екологічні фактори.
18. Санітарно-епідемічні, рівень забруднення довкілля, техногенні та природні екстремальні ситуації.
19. Процеси відтворення населення, соціальна структура населення, розселення, урбанізація, міграція.
20. Рівень соціально-економічного розвитку території, рівень життя населення.
21. Медико-організаційні чинники (діяльність служб охорони здоров'я). Соціально-демографічні фактори. Соціально-економічні фактори. Медико-організаційні чинники. Соціально-психологічні фактори. Головні закономірності поширення хвороб у світі та Україні.
22. Територіальні особливості захворюваності та смертності населення України.
23. Аналіз захворюваності населення України за класами хвороб та віковими категоріями. Динаміка захворюваності населення України.
24. Територіальні особливості статево-вікової структури населення та процесів природного відтворення.
25. Рівень та якість життя населення як індикатор медико-географічної ситуації. Динаміка захворюваності населення України.
26. Захворювання, пов'язані з дією геофізичних та геохімічних факторів. Територіальні особливості серцево-судинних захворювань українців. Хвороби дихання.
27. Характеристика природних вогнищ інфекційних хвороб в Україні. Географія туберкульозу та СНІДу в Україні.
28. Теорії пандемій. Територіальне поширення масових захворювань, зумовлених небезпечними збудниками. COVID-19 у світі та Україні.
29. Медико-географічні райони України та світу: критерії виділення. Проблеми та перспективи медичної географії в Україні.
30. Застосування медико-географічних знань у практичній медицині.
31. Прогнозування медико-географічних районів.